

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р. Александра Йовчева Вълчева, катедра „Международно право и право на ЕС“, ЮФ на УНСС

Относно: дисертационният труд на Албена Петрова Добрева на тема „Авторскоправна закрила на базите данни“, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност „Право на интелектуалната собственост“

Основание за представяне на рецензията е участието ми в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно № 1367/02.05.2025 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Албена Добрева е завършила специалност “Право” в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ през 1993 година. От 1994г. до днес упражнява адвокатска професия. Владее английски и руски език.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява оригинално и актуално научно

изследване, което е посветено на въпросите на авторскоправната закрила на базите данни. Работата е в обем от 245 страници и се състои от Увод, три глави и Заключение. Използваната научна литература включва 25 заглавия на български , 6 на руски език, 82 на английски език, 7 на френски език и 4 заглавия на други езици.

В Увода докторантът прави обзор на съществуващите изследвания по темата на дисертацията в българската научна литература, представя обекта, предмета, целите и задачите и методологията на изследването. Главната цел на дисертацията е да се изяснят основните проблеми и противоречия в правното регулиране на отношенията, възникващи във връзка със създаването и използването на базите данни чрез разкриване на правната природа на двата режима на правна закрила на базите данни в правото на Европейския съюз, а именно авторско - правна закрила и особената *sui generis* закрила на производителя на бази данни като особено право на интелектуална собственост. Авторът е приложил широк кръг методи, които включват историческия, сравнителния, нормативния и др.

Първа глава е посветена на възникването и развитието на правната закрила на базите данни и се състои от осем взаимосвързани раздела, логическата подредба на които цели последователен анализ на историческата необходимост, извикала на дневен ред правната им закрила; възникването и развитието на тази закрила и регламентацията и в правото на ЕС, структура, предмет и цели на Директива 96/9/ЕО; транспонирането и; въздействието на Директивата в страни извън ЕС. Авторскоправната закрила на базите данни е изследвана във втора глава. Трета глава е посветена на закрилата с особеното *sui generis* право. Към нея е направен анализ на практиката на Съда на ЕС. Заключениеето съдържа обобщение на основните резултати и изводи от изследването, както и формулираните от дисертанта предложения за усъвършенстване на нормативната уредба.

3. Оценка на научните и научно – приложните приноси на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е оригинално и задълбочено изследване на правната закрила на базите данни . Разглежданата проблематика е актуална и има важно значение както за развитието на науката, така и за практиката.

Дисертационният труд притежава интердисциплинарен характер и включва проблеми от различни области на правото. Несъмнено, дисертацията има най-голямо значение за развитието на изследванията в областта на авторското право, правото на Европейския съюз и правото на интелектуалната собственост . Авторът е използвал подходяща методология. Поставените цели и задачи са постигнати в хода на изследването. Работата притежава добра логическа структура, езикът е ясен и точен.

Изследването разкрива задълбоченото познаване. Изводите са добре обосновани. Използваната научна литература се състои от актуални заглавия и включва достъпната литература на български език, руски, френски и английски език. Изследването на правото на ЕС и проучването на съдебната практика допринася за постигането на цялостен и задълбочен анализ и за доброто обосноваване на авторските тези и предложения. Трудът представлява научна новост за правната ни литература в качеството си на първото самостоятелно монографично изследване у нас, посветено на проблемите на правната закрила на базите данни в правото на ЕС и в България.

Основните приноси на дисертационния труд включват прилагането на интердисциплинарен подход и знания при изясняването на обекта на правна закрила и свързания с това по-многогранен и пълноценен анализ на основополагащи понятия за изясняването на двата правни режима на закрила на базите данни. Детайлно изследване на появата на обекта бази данни като икономически и технически феномен, както и генезисът на идеята за правната му закрила; исторически и сравнителен анализ на

траекторията на нейното закрепване в правото на ЕС. Подробен сравнителен анализ на двете основни форми на юридическия живот, а именно правната доктрина и съдебната практика, значителни по обем и разнообразни по съдържание. Изчерпателен преглед и анализ на всички постановени до този момент от СЕС решения по преюдициални запитвания в съответствие с член 267 от ДФЕС. Изясняване на специфичните, но и на общите признаци на *suī generis* правото, които, чрез обединяване на общото, инвариантното и същественото, го характеризират като право на интелектуална собственост. Комплексно изследване и анализ на обекта, субекта и съдържанието на авторското право и на правото на производителя на бази данни в относимите разпоредби в ЗАПСП. Анализ и оценка на тяхното транспониране у нас с оглед постигането на дължимия резултат. Извеждане на предложения за усъвършенстване на българското законодателството и в двата му режима на закрила на базите данни, основан на критичната оценка на слабостите в позитивната уредба.

4. Оценка на публикациите по темата на дисертационния труд

Кандидатът е представил общо пет публикации. Една от тях е представена на конференция в УНСС през 2021г. и е включена в Сборник с доклади. Два доклада са представени и публикувани в сборниците с научно рецензиране от Седмата и Осмата международна научна конференция LIMEN - Leadership, Innovation, Management and Economics: Integrated Politics of Research, през 2021, и 2022 година в Грац, Австрия и в Будапеща, Унгария, както и от Десетата международна научна конференция ERAZ 2024: Knowledge based sustainable development в University Institute of Lisbon в Португалия и са налични в базата данни CEEOL и др. Статията в изданието *Facta Universitatis, Series: Law and Politics* на Университета в гр.Ниш, Република Сърбия, е индексирана в престижни бази данни като ERIH+, EBSCO, HeinOnline, Sherpa Romeo, CEEOL и др. Списъкът включва следните публикации:

Добрева, А. Актуални проблеми на хармонизацията на правната закрила на базите данни в ЕС. В: Научна конференция "30 години ЮФ на УНСС - приемник на вековна традиция в развитието на правната наука и практика" (pp. 453-463). Университет за национално и световно стопанство (УНСС). 2021. <https://www.cceol.com/search/chapter-detail?id=1179342>

Dobreva, A. Legal Protection of the EU Database: One Proposal for a Transposition. In 7th International Scientific-Business Conference LIMEN 2021-Leadership, Innovation, Management and Economics: Integrated Politics of Research CONFERENCE PROCEEDINGS, Graz, Austria, December 16, 2021 (pp. 297-302). Udruženje ekonomista i menadžera Balkana. DOI: <https://doi.org/10.31410/LIMEN.2021.297>

Dobreva, A. (2022). EU Databases: One Evaluation on Recitals through the Look of the Court. In V. Bevanda (Ed.), International Scientific-Business Conference – LIMEN 2022: Vol 8. Conference proceedings (pp. 377-383). Association of Economists and Managers of the Balkans. <https://doi.org/10.31410/LIMEN.2022.377>

Dobreva, A. (2024). THE DATABASE DIRECTIVE IN THE LANDSCAPE OF MODERN DATABASES. Facta Universitatis, Series: Law and Politics, (1), 235-243. DOI Number <https://doi.org/10.22190/FULP240810020D>

Dobreva, A. (2025). Rights on Databases and technological measures - topical problems of the information society. 10th International Scientific Conference – ERAZ 2024: ISCTE - University Institute of Lisbon https://eraz-conference.com/wp-content/uploads/2025/04/ERAZ_2024-Proceedings-WEB.pdf

Публикациите на кандидата са изцяло по тематиката на дисертационния труд. Въпросите, на които са посветени са важни не само за теорията, но и за развитието на практиката. Авторът е насочил усилията си към изясняването на проблеми, които имат голямо практическо значение. Представеното научно творчество разкрива също

така умението на кандидата да се фокусира върху съществени за науката и за практиката проблеми и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът се състои от четири части. В първата дисертантът представя актуалността на изследването, обекта, целите и методите и структурата на изследването. Втората част представя съдържанието на дисертацията, а в третата част на Автореферата, авторът е изложил основните научни приноси на труда, а последната четвърта част съдържа публикациите по темата на дисертацията.

Авторефератът отговаря на установените изисквания. Представен е както на български, така и в превод на английски език, Научните и научно-приложните приноси на труда са отразени коректно от дисертанта.

6. Бележки и препоръки

Наред с множеството достойнства на дисертацията, към автора могат да бъдат отправени и някои препоръки. Смятам , че Директива 2019/1024 на ЕП и на Съвета относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор също трябва да бъде разгледана, тъй като чл.1. пар.6 има отношение към изследваният предмет.

Необходимо е, също така, да се прецизира практиката на Съда на ЕС и да се добави още анализ към Глава втора, четвърта точка.

С оглед голямото приложно значение на изследването, препоръчвам на автора да публикува дисертацията.

Направените бележки и препоръки не променят цялостното ми положително впечатление от представения дисертационен труд.

7. Заключение

Дисертационният труд на тема „Авторскоправна закрила на базите данни“, с автор Албена Петрова Добрева представлява оригинално научно изследване по актуални за правната наука и за практиката

проблеми на авторското право. Изследването се отличава с множество достойнства и представлява ценен принос за развитието на правната наука и за практиката у нас. Трудът отговаря на изискванията, установени в ЗРАСРБ и в Правилника за прилагането му и следва да получи положителна оценка.

Въз основа на цялостното ми впечатление за качествата и достойнствата на труда, предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Албена Петрова Добрева на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“, научна специалност “Право на интелектуалната собственост“.

23.05.2025

гр. София

.....

доц. д-р. Александра Вълчева

TO THE SCIENTIFIC JURY,

approved by Order No 1367/02.05.2025 of the Deputy Rector for NID of UNWE for awarding the scientific and educational degree "Doctor" professional direction: 3.6. Law - Intellectual Property Law

Review of the Dissertation

From: Assoc. Prof. Dr. Alexandra Yovcheva Valcheva, Department of International Law and EU Law, Faculty of Law of the University of National and World Economy

Subject: the Dissertation Work of Albena Petrova Dobrova on the topic "Copyright Protection of Databases", submitted for the award of the educational and scientific degree "Doctor" in the professional field 3.6. "Law", scientific specialty "Intellectual Property Law"

The ground for presenting the review is my participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation work according to No. 1367/02.05.2025. of the Deputy Rector for NID of UNSS of the UNSS.

1. Information about the PhD Candidate

Albena Dobrova graduated from the Faculty of Law at the University of St. Kliment Ohridski in 1993. From 1994 until today, he has been practicing as a lawyer. He speaks English and Russian.

2. General characteristics of the presented dissertation work

The Dissertation is an original and up-to-date scientific study, which is dedicated to the issues of copyright protection of databases. The work is 245 pages long and consists of an Introduction, three chapters and a Conclusion. The scientific literature used includes 25 titles in Bulgarian, 6 in Russian, 82 in English, 7 in French and 4 titles in other languages.

In the Introduction, the doctoral student reviews the existing research on the topic of the dissertation in the Bulgarian scientific literature, presents the object, subject, goals and objectives and methodology of the research. The main goal of the dissertation is to clarify the main problems and contradictions in the legal regulation of relations arising in connection with the creation and use of databases by revealing the legal nature of the two regimes of legal protection of databases in European Union law, namely copyright protection and the special *sui generis* protection of the database producer as a special intellectual property right. The author has applied a wide range of methods, including historical, comparative, normative, etc.

The first chapter is dedicated to the emergence and development of the legal protection of databases and consists of eight interconnected sections, the logical arrangement of which aims at a consistent analysis of the historical necessity that brought their legal protection to the agenda; the emergence and development of this protection and its regulation in EU law, structure, subject matter and objectives of Directive 96/9/EC; its transposition and; the impact of the Directive in countries outside the EU. The copyright protection of databases is examined in the second chapter. The third chapter is dedicated to the protection with the special *sui generis* right. An analysis of the practice of the Court of Justice of the EU is made to it. The conclusion contains a summary of the main results and conclusions of the study, as well as the proposals formulated by the dissertationist for improving the regulatory framework.

3. Evaluation of the scientific and scientific-applied contributions of the Dissertation Work

The presented dissertation is an original and in-depth study of the legal protection of databases. The issues under consideration are relevant and of great importance for the development of science and practice.

The dissertation is interdisciplinary in nature and includes problems from various areas of law. Undoubtedly, the dissertation is of the greatest importance for the development of research in the field of copyright, European Union law and intellectual property law. The author has used an appropriate methodology. The set goals and objectives have been achieved in the course of the study. The work has a good logical structure, the language is clear and precise

The study reveals in-depth knowledge. The conclusions are well-founded. The scientific literature used consists of current titles and includes accessible literature in Bulgarian, Russian, French and English. The study of EU law and the study of case law contribute to achieving a comprehensive and in-depth analysis and to the good substantiation of the author's theses and proposals. The work represents a scientific novelty for our legal literature in its capacity as the first independent monographic study in our country, dedicated to the problems of legal protection of databases in EU law and in Bulgaria.

The main contributions of the dissertation include the application of an interdisciplinary approach and knowledge in clarifying the object of legal protection and the related more multifaceted and comprehensive analysis of fundamental concepts for clarifying the two legal regimes of database protection. Detailed study of the emergence of the database object as an economic and technical phenomenon, as well as the genesis of the idea of its legal protection; historical and comparative analysis of the trajectory of its consolidation in EU law. Detailed comparative analysis of the two main forms of legal life, namely legal doctrine and case law, significant in volume and diverse in content. Comprehensive review and analysis of all decisions issued by the CJEU on preliminary rulings in accordance with Article 267 of the TFEU to date. Clarification of the specific, but also the general features of the sui generis right, which, by uniting the general, the invariant and the

essential, characterize it as an intellectual property right. Comprehensive study and analysis of the object, subject and content of copyright and the right of the producer of databases in the relevant provisions of the ZAAPSP. Analysis and assessment of their transposition in our country with a view to achieving the due result. Proposing proposals for improving the Bulgarian legislation in both its database protection regimes, based on the critical assessment of the weaknesses in the positive regulation.

4. Evaluation of publications on the topic of The Dissertation

The candidate has presented a total of five publications. One of them was presented at a conference at the UNWE in 2021 and is included in the Collection of Reports. Two reports were presented and published in the peer-reviewed collections of the Seventh and Eighth International Scientific Conference LIMEN - Leadership, Innovation, Management and Economics: Integrated Politics of Research, in 2021 and 2022 in Graz, Austria and in Budapest, Hungary, as well as the Tenth International Scientific Conference ERAZ 2024: Knowledge based sustainable development at the University Institute of Lisbon in Portugal and are available in the CEEOL database, etc. The article in the publication *Facta Universitatis*, Series: Law and Politics of the University of Niš, Republic of Serbia, is indexed in prestigious databases such as ERIH+, EBSCO, HeinOnline, Sherpa Romeo, CEEOL, etc.

The list includes the following publications:

1. Dobрева, A. Current problems of harmonization of legal protection of Databases in the EU. In: Scientific conference "30 years of the Faculty of Law of the UNWE - successor to a centuries-old tradition in the development of legal science and practice" (pp. 453-463). University of National and World Economy (UNWE). 2022. <https://www.ceeol.com/search/chapter-detail?id=1179342>

2. Dobрева, A. Legal Protection of the EU Database: One Proposal for a Transposition. In 7th International Scientific-Business Conference LIMEN 2021-Leadership, Innovation, Management and Economics: Integrated Politics

of Research. CONFERENCE PROCEEDINGS, Graz, Austria, December 16, 2021 (pp. 297-302). Association of Economists and Managers of the Balkans. DOI Number: DOI: <https://doi.org/10.31410/LIMEN.2021.297>

3.Dobreva, A. (2022). EU Databases: One Evaluation on Recitals through the Look of the Court. In V. Bevanda (Ed.), International Scientific-Business Conference – LIMEN 2022: Vol 8. Conference proceedings, Budapest, Hungary, December 1, 2022 (pp. 377-383). Association of Economists and Managers of the Balkans. DOI Number <https://doi.org/10.31410/LIMEN.2022.377>

4.Dobreva, A. (2024). THE DATABASE DIRECTIVE IN THE LANDSCAPE OF MODERN DATABASES. Facta Universitatis, Series: Law and Politics, (1), 235-243. DOI Number <https://doi.org/10.22190/FULP240810020D>

5.Dobreva, A. (2025). Rights on Databases and Technological Measures–Topical Problems of the Information Society. 10th International Scientific Conference – ERAZ 2024: ISCTE - University Institute of Lisbon. Conference Proceedings (pp. 751-758). Association of Economists and Managers of the Balkans. Official publication and assignment of a DOI Number is pending <https://doi.org/10.31410/ERAZ.2024.751>

The candidate's publications are entirely on the topic of the dissertation. The issues they are devoted to are important not only for theory, but also for the development of practice. The author has focused his efforts on clarifying problems that have great practical importance. The presented scientific work also reveals the candidate's ability to focus on problems that are essential for science and practice and meets the requirements of the ZRASRB.

5. Evaluation of the Dissertation Abstract

The Dissertation Abstract consists of four parts. In the first, the dissertationist presents the relevance of the research, the object, the goals and methods and the structure of the research. The second part presents the content

of the dissertation, and in the third part of the abstract, the author has presented the main scientific contributions of the work, and the last, fourth part contains the publications on the topic of the dissertation.

The abstract meets the established requirements. It is presented both in Bulgarian and in translation into English. The scientific and applied scientific contributions of the work are correctly reflected by the dissertationist.

6. Notes and recommendations

Along with the many merits of the dissertation, some recommendations can be made to the author. I believe that Directive 2019/1024 of the European Parliament and of the Council on open data and the re-use of public sector information should also be considered, since Article 1. par. 6 is relevant to the subject under study.

It is also necessary to clarify the practice of the Court of Justice of the EU and to add more analysis to Chapter Two, Point Four.

In view of the great applied significance of the study, I recommend that the author publish the dissertation.

The notes and recommendations made do not change my overall positive impression of the presented dissertation work.

7. Conclusion

The dissertation on the topic "Copyright Protection of Databases", authored by Albena Petrova Dobрева, is an original scientific study on current issues of copyright law for legal science and practice. The study is distinguished by many merits and represents a valuable contribution to the development of legal science and practice in our country. The work meets the requirements established in the Law on Copyright and the Rules for its implementation and should receive a positive assessment.

Based on my overall impression of the qualities and merits of the work, I propose to the scientific jury to make a decision to award Albena

Petrova Dobрева the educational and scientific degree "Doctor" in professional field 3.6. "Law", scientific specialty "Intellectual Property Law".

Date: 23.05.2025

Sofia

.....

Assoc. Prof. Dr. Alexandra Valcheva